

Kvalitets- eller Förbättringsarbete

Av: Peter Anfelter och Malin Sundler

Kvalitets- eller förbättringsarbete har länge varit eftersatt inom vården. Vi ligger långt efter andra viktiga samhällsfunktioner som t.ex flygetsäkerhet. Enligt en rapport från socialstyrelsen 2008 så drabbades 8,6% av patienterna i Sverige av skador orsakade av vården varav 10 % blir bestående och 3 % avlider direkt eller indirekt. Kort sagt: nästan 10% av alla patienter skadas alltså i en verksamhet som syftar till det motsatta. Detta indikerar ett missförhållande. Ett missförhållande som delvis kan beskrivas som ett gap mellan vetenskap och praxis, dvs att det finns en skillnad på vad vi vet och vad vi gör. Utmaningen med med kvalitetsarbetet är att fylla detta gap.

Kvalitetsarbetet syftar även till att göra vissa processer smidigare och mer effektiva eller till att uppdatera olika dokument på kliniken för en god evidensbaserad kvalitet. I socialstyrelsens föreskrifter om den nya ST-utbildningen från 2008 finns krav på att dels utföra ett vetenskapligt arbete och dels ett kvalitets- eller förbättringsarbete. De flesta specialistföreningar har framtagit egna riktlinjer för det vetenskapliga arbetet men ganska lite finns skrivet om kvalitets- eller förbättringsarbetet. I socialstyrelsens föreskrift står:

”Den specialistkompetente läkaren skall ha kunskap om och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete. Målet är att kunna initiera, delta i och ansvara för kontinuerligt systematsikt förbättringsarbete med betoning på helhetssyn, patientsäkerhet, patientnytta, mätbarhet och lärandestyrning för att kritiskt kunna granska och utvärdera den egna verksamheten.” SOSFS 2008:17

Enligt delmål 20 skall förbättringsarbete redovisas muntligt och att det godkännes av handledaren skriftligt. Enligt SFOG:s rekommendationer skall arbetet EJ inrymmas i de av SFOG rekommenderade 10 veckorna för det vetenskapliga arbetet.

Det finns stora skillnader i utförandet mellan vetenskapligt arbete och kvalitets- eller förbättringsarbete. Det vetenskapliga arbetet syftar främst till att ta fram ny kunskap, visa vad en metod kan åstadkomma på ett generaliserbart sätt på en tydligt definierbar grupp. Kvalitets- eller förbättringsarbetet syftar mer till att förbättra befintlig verksamhet. I kvalitets- eller förbättringsarbete finns inga krav på generaliserbarhet, men det skall kunna utvärderas. Utvärderingen kan bestå av att man tar reda på hur det är före och jämför med hur det blir efter en åtgärd. Har man vunnit tid, fått färre komplikationer etc? Givetvis så kan begreppen flyta in i varandra exempelvis när ny kunskap skall implementeras på en arbetsplats (t.ex. Semmelweis) och det används något annorlunda metodik för kvalitets- eller förbättringsarbetet.

Tips

Kvalitets- eller förbättringsarbete är nödvändigt för att kvalitetssäkra vården och det är enormt viktigt att vi läkare aktivt deltar och helst leder arbetet. Men som ST-läkare och oftast ganska ny på en arbetsplats är det ju inte helt enkelt att ”bara börja förbättra”. Men fördelen är att det sällan krävs etiska tillstånd och att man kan hålla det småskaligt, vilket faktiskt gör det mindre komplicerat att starta ett vetenskapligt projekt.

Här följer några tips på typer av arbete som tidigare gjorts:

1. Händelseanalys. Fråga Din verksamhetschef om det finns någon analysgrupp att ingå i. På de flesta arbetsplatser pågår kontinuerligt arbetet i sådana grupper.

2. Patientinformation.
3. Revidera ett PM.
4. Göra ett målstyrt utbildningsprogram för ST-läkare
5. Medverka i en arbetsgrupp för att förbättra effektiviteten eller flödet i en process på kliniken.
T ex starta en inskrivningsmottagning, förbättra vårdkedjan för en viss patientgrupp etc
6. Göra en förbättrad läkarintroduktion

Exemplen är många. Det är fritt fram att själv starta upp något när man känner frustration. Ta hjälp av handledare och verksamhetschef för att starta och driva igenom arbetet.

Ytterligare info och källor:

”Vägen till Specialist-handledning och lärande för läkare i ST”, Egidius, Erwander, Studentlitteratur 2002 s 80-84

”Förbättringskunskap bör tillämpas i förändringsarbetet inom vården” artikel i LT Nr 34, 2002 sid 3312-3314

”Att komma igång med förbättringsarbetet” Länk till BLU: <http://blu.barnlakarforeningen.se/tips-for-din-st/nyttiga-lankar/att-komma-igang-med-forbattringsarbete/>